

Láncz Sándor:
FELEDY GYULA

Lassan három évtizede annak, hogy Miskolcon a grafika műfaján belül elindult az a folyamat, amely hatásában, kisugárzásában fontos katalizátora volt a magyar sokszorosító grafika fejlődésének. Ez fordulópontot jelentett a miskolci képzőművészet történetében is, de egyben szerves része volt annak a változásnak, amely szinte észrevétlenül kezdődött el az 1950-es évek második felében. Az adminisztratív úton trónra emelt patetikus naturalizmust ekkor kezdték ki olyan felfogású munkák, amelyek – egyéni hangvétellel – heves közösségi indulatokat tarmaztak. Az új hangot, a más-más stíluselképzeléseket vállalók között voltak azok is, akik a magyar grafikát képzőművészetünk élvonalába emelték és a műfaj újjászületésével megszerezték ennek a művészeti ágnek a legszelesebb nyilvánosságát.

E grafikusnemzedék egyik legkiemelkedőbb alakja *Feledy Gyula*, akiről bizony cléggé megkétszerezve jelent meg az első monografikus igényű munka a *Mai magyar művészet* sorozatban. (Éppen e könyv apropóján izgalmas lenne tudni, hogy az így megjelenő monográfiák kiadási sorrendjét, az alkotók listájának kialakulását, mennyiben befolyásolja a tudatos szerkesztői igény). A megszokottan szép kivitelű sorozat újabb kötete tehát *Láncz Sándor* tanulmányával, jól válogatott képanyagával régi igényt elégített ki.

A rajz és grafika immanenciáját, a kortárs magyar grafika megszületésének eredőit vázolva indítja írását *Láncz Sándor*, clözményét keresve *Feledy* művészetének, melynek nemcsak első periódusát határozta meg a „der-

kovitsosok”-at oktatók (többek között: Hevesy Iván, Beck András, Koffán Károly, Kállai Ernő, Bortnyik Sándor, Kmetty János, Rabinovszky Máriusz) haladó szellemisége. A főiskolai mesterek – Szőnyi István, Pór Bertalan és Hincz Gyula – hatása és – krakkói ösztöndíjasként – a lengyel grafika sajátos karakterű, érzékeny nyitottsága is mindvégig nyomon követhetők – ha rejtetten is – alkotásaiban. Már a kezdeti művek elemzésével is *Feledy* egyéni hangú elkötelezett művészetének rajzát adja, elszakadását az „uniformizált grafikáktól”, felmutatva az újat kereső, invenciózus tehetség ígéretes erejét.

Tömör életrajzi adalékokra és a művek keletkezésének kronológiájára építkező, értékelő elemzések kapcsán bontakoztatja ki az író *Feledy* eddigi életművének három szakaszát, ezek tematikai és stíláriis jellemzőit, visszatérő íveit, művészete alakulásának irányát, az egyéni hangvétel kialakításában megtett útját. A megtett út kiemelkedő állomásait mérlegelve, egy-egy ciklus (Az ember tragédiája, Éncek énce, Babits-illusztrációk, Variációs sorozat, Karancslejtős-sorozat) sajátos problémafelvetésén, modern mítoszt teremtő gondolatiságán, a formai megújulásért vívott küzdelmen keresztül az eddigi életmű mögött látsan megjeleníti az alkotó egyéniségét is. A közéletiséget vállaló művészt, az intellektuális alkotót, a törvényt, sorsot, történelmet faggató elhivatott emberét, aki így vall magáról: „*Vásson, papírlap, kő, vagy fémlemez előtt állva, engem nem az a kérdés izgat, hogy mindenkitől megkülönböz-*

teő bangomat találom-e meg a művészetben, hanem, hogy formázva, alakítva ezeket az anyagokat sikerül-e nekem is korszerűen értelmes feladatot teljesítenem a dolgozók társadalmában”.

Feledy Gyula munkását – ahogy méltatója is jellemzi – változatlan töretlen elszántság, gazdagodás jellemzi a mai napig. Alkotói magatartását nem stiláris igazodások és nem is stiláris szintézisre való törekvés jellemzi. Hüen ars poeticájához – Aradi Nóra szavaival – szemléletét, magatartását érezhetjük jellemzőnek, a tájékozódni akarás sokfélcségét, hangulatok rezdülésnyi finomságú megragadását, a sokat befogadni képes, nyitott szemű fogékonyságot.

„A kör amelyben mozog – a munka, a szerelem és a halál nagy kérdései –, felölelik az emberi lét teljes-

ségét – olvashatjuk a tanulmány befejező, összegező részében. A tradíciót, amelyhez művészete kapcsolódik, amelyben született és kivirágzott, szívesen őrzi, mint egy történelmi fordulókat létrehozó, átélő és elszenvedő nemzedék tagja, akinek tevékenysége ma már a kortárs művészettörténet egy darabjává nemesedett”.

Láncz Sándor könyve gondosan végigvezeti olvasóját a művész eddig megtett útján. Ha nem is sikerül az alkotóról mindenütt és munkásságáról mindenhol árnyalt képet rajzolnia, tanulmánya nagyon fontos a Feledy Gyula művészetét megismertető úton, melyet nemcsak rangos kiállítások sorra jelez, hanem a kapott elismerések is: a Munkácsy-díj, az Erdemes művész cím, a Kossuth-díj. (Képzőművészeti)

DOBRIK ISTVÁN

